

Essays in Philosophy of Religion (Jostarhayeh Falsafeh Din),
Iranian Association for Philosophy of Religion
Biannual Journal, Vol. 14, No. 1, Spring & Summer 2025, pp. 89-106
Paper Type: Brief Report

Prophetic Preaching as Resistance in the Age of Environmental Crisis and the Function of Sacred Texts in Contemporary Religious Discourse

Fatemeh Ahmadi*

Abstract

This article examines the role of prophetic tradition and religious preaching in confronting environmental crises. Inspired by the approach of “practical theology” and through the analysis of works by Paul Ballard and the Earth Bible group, it demonstrates how the application of sacred texts can integrate environmental ethics into religious sermons. Religious preaching, when accompanied by figurative language and evocative vocabulary, not only reflects the epistemic dimensions of revelation but also transforms into prophetic activism—an activism that, through protest, lamentation, and repentance against the exploitation of nature and climate inequality, revives the voice of responsibility and empathy in today’s world.

Keywords: Prophecy, Preaching, Practical Theology, Environmental Crisis, Structural Evil, Theological Feminism.

*Faculty Member, Department of Islamic Philosophy and Theology, Faculty of Literature and Humanities, Lorestan University, Khorramabad, Iran, ahmadi.f@lu.ac.ir

Date Received: 05/07/2025, Date of Acceptance: 03/09/2025

Copyright©2010, Iranian Association for Philosophy of Religion. This is an Open Access article. This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA94042, USA.

Prophetic Preaching as Resistance in the Age of Environmental Crisis and the Function of Sacred Texts in Contemporary Religious Discourse

Extended abstract

This article seeks to demonstrate how the application of the Bible as a methodological resource within practical theology—drawing upon Paul Ballard’s four modes of engagement and the Earth Bible team’s six principles of ecological justice—can become an effective instrument in religious preaching for addressing contemporary environmental crises. To reach a thorough analytical conclusion, the study unfolds the multiple dimensions of this approach and examines its implications at theoretical, practical, social, and spiritual levels.

The Bible has always functioned as a living and dynamic source within the Abrahamic traditions. It not only conveys historical and religious narratives but also serves as a mirror through which humanity can perceive its own condition and engage in dialogue with the divine. Ballard’s four modes—Scripture as source, as worship and spirituality, as wisdom for theological reflection, and as the subject of empirical research—open a pathway for the Bible to move beyond its role as a historical text and become a practical tool for confronting urgent contemporary challenges. Among these challenges, the environmental crisis stands as one of the most pressing, demanding theological responses grounded in sacred texts.

The Earth Bible team has further expanded this horizon by articulating six principles of ecological justice: the intrinsic value of the Earth, the interconnectedness of life, the voice of the Earth, the purpose of the Earth, shared stewardship, and the Earth’s capacity for resistance. These principles reframe biblical interpretation by viewing nature as a living entity endowed with agency. This perspective challenges anthropocentrism and directs theology toward an Earth-centered orientation. Within this framework, religious preaching must not only respond to human spiritual needs but also echo the voice of the Earth, calling communities to shared responsibility for creation.

Preaching thus assumes a pivotal role. It is not merely the transmission of doctrine but a social and spiritual act capable of mobilizing communities. When the preacher, grounded in Scripture, exposes humanity’s sins in exploiting nature, the act of confession is enacted. Confession, long a precursor to repentance in religious tradition, here signifies acknowledgment of human errors in environmental destruction. Repentance, in turn, entails lifestyle transformation, reduced

consumption, and acceptance of responsibility toward the Earth. In this way, preaching becomes a vehicle for returning to God through returning to the Earth.

Analytically, this approach yields several significant outcomes. First, the epistemological dimension: applying Scripture through ecological justice principles reshapes our understanding of the sacred text, allowing the Earth's voice to be heard alongside human narratives. Second, the spiritual dimension: preaching that emphasizes God as gardener and pruner invites communities into a collective spiritual experience of purification and renewal, fostering hope and resilience. Third, the social dimension: sermons that summon communities to ecological responsibility can inspire collective actions such as energy conservation, waste management, support for environmental policies, and participation in social movements. Fourth, the theological dimension: practical theology is liberated from exclusive anthropocentrism and redirected toward an Earth-centered theology, wherein God is recognized as the creator and gardener of all creation, and humanity's relationship with God is mediated through responsibility for the Earth.

The article also highlights resonances within Islamic thought. The Qur'an repeatedly warns against *fasād fī al-ard* (corruption on Earth) and emphasizes humanity's trust (*amāna*) to safeguard creation. Thus, the Christian use of Scripture in confronting environmental crises can converge with Islamic teachings, opening avenues for interfaith dialogue.

Finally, the study underscores the continuity between past and future. Historical sermons can inspire contemporary responses, reminding communities that confession and repentance are not only returns to God but also lessons drawn from the wisdom of predecessors. This historical consciousness alleviates the sense of isolation in facing today's crises.

In conclusion, religious preaching that employs Scripture alongside ecological justice principles can become a transformative force. It calls communities to confession, repentance, and social action, bridging faith and practice, God and Earth, past and future. The central claim of the article is that the Bible, as a living and dynamic source, can be harnessed in preaching to confront environmental crises. Such application reshapes our hermeneutics, links faith with ecological responsibility, and envisions God as the supreme gardener who prunes barren branches so that new life may flourish. Humanity, by embracing responsibility, participates in this divine work of renewal. Practical theology in the age of ecological crisis must therefore move toward an Earth-centered theology—one in which Scripture reflects not only the voice of humanity but also the voice of the Earth, preaching becomes both spiritual teaching and social summons, and faith is

defined not only as individual devotion but as collective responsibility for creation. This trajectory offers a pathway through ecological crises toward a sustainable and hopeful future.

References

- Anderson, W. (2012). *The Gospel of John: The Word Became Flesh*, Liguori Publications.
- Ballard, Paul. 2011. "The Use of Scripture", in: *The Wiley Blackwell Companion to Practical Theology*, ed. by: Bonnie J. Miller-McLemore, vol. 63, pp. 163–72, Hoboken: Blackwell Publishing Limited.
- Ballard, P.; & Holmes, S. (Eds.) (2006). *The Bible in Pastoral Practice: Readings in the Place and Function of Scripture in the Church*, Grand Rapids: Eerdmans.
- Beavis, M. A.; & Kim-Cragg, H. (2017). *What does the Bible Say? A Critical Conversation with Popular Culture in a Biblically Literate World*, Eugene: Cascade.
- Benny Liew, T. S. (2008). *What is Asian American Biblical Hermeneutics? Reading the New Testament*, Honolulu: University of Hawai'i Press.
- Carney, M. (2021). *Values: Building a Better World for All*, New York: Public Affair.
- Cobb, J. (1992). "Postmodern Christianity and Eco-Justice", in: *After nature's revolt: Eco-justice and theology*, ed. by: D. T. Hessel, Minneapolis: Augsburg.
- Craddock, F. (2002). *Overhearing the Gospel*, Rev. and expanded ed., St. Louis: Chalice.
- Eaton, H. (2000). "Ecofeminist Contributions to an Ecojustice Hermeneutics", in: *Readings from the perspective of Earth*, ed. by: N. C. Habel, Sheffield: Sheffield Academic Press.
- Eaton, H. (2005). *Introducing Ecofeminist Theologies*, New York: Bloomsbury.
- Farley, E. (1983). *Theologia: The Fragmentation and Unity of Theological Education*, Minneapolis: Augsburg.
- Farley, E. (1988). *The Fragility of Knowledge: Theological Education in the Church and University*, Minneapolis: Fortress.
- Fulkerson, M. M. (2007). *The Place of Redemption: Theology for a Worldly Church*, Oxford: Oxford University Press.
- Gebara, I. (1999). *Longing for Running Water: Ecofeminism and Liberation*, Minneapolis: Fortress.
- Goff, P.; Farnsley, A.; & Thuesen, P. (2014). *The Bible in American Life: A national Study by the Center for the Study of Religion and American Culture*, Indianapolis: Indianapolis University-Purdue University.
- Grey, M. (2004). *Sacred Longings: The Ecological Spirit and Global*, London: SCM.
- Habel, N. C. (Ed.). (2000). *Readings from the perspective of Earth*, Sheffield: Sheffield Academic Press.
- Holbert, J. C. (2011). *Preaching Creation: The Environment and the Pulpit*, Eugene: Cascade.
- Keller, C. (2005). *Apocalypse Now and Then: A Feminist Guide to the end of the World*,

Minneapolis: Fortress.

Kim-Cragg, H. (2018). *Interdependence: A Postcolonial Feminist Practical Theology*, Eugene: Pickwick.

Kim-Cragg, H. (2021). *Postcolonial Preaching: Creating a Ripple Effect*, Lanham: Lexington.

Lee, Wendy Lynn (2011). *Fracking Is a Variety of Environmental Rape Abetted by the Law: Governor Corbett's Pennsylvania*, Inc. Raging Chicken Press. December 15.

MacArthur, J. (2013). *Study Bible*, Nashville: Thomson Nelson.

McFague, S. (1993). *The Body of God: An Ecological Theology*, Minneapolis: Augsburg Fortress.

Miller-McLemore, B. (1993). "The Human Web: Reflections on the State of Pastoral Theology", *Christian Century*, vol. 3, pp. 366-369.

Miller-McLemore, B. (2014). *The Wiley Blackwell Companion to Practical Theology*, Chichester: Blackwell.

Miller-McLemore, B. (2020). "Trees and the 'Unthought Known': The Wisdom of the Nonhuman (or do Humans 'have Shit for Brains'?)", *Pastoral Psychology*, vol. 69, pp. 423–443.

Mith, C. (1992). *Preaching as Weeping, Confessing, and Resistance: Radical Responses to Radical Evil*, Louisville: Westminster John Knox.

The Earth Bible Team (2000). "Guiding Ecojustice Principles", in: *Readings from the perspective of Earth*, ed. by: N. C. Habel, Sheffield: Sheffield Academic Press.

White, L. Jr. (1967). "The Historical Roots of Our Ecological Crisis", *Science*, New Series, vol. 155, pp. 1203-1207.

نبوت خطابه‌ای مقاوم در عصر بحران زیست‌محیطی و کارکرد متون مقدس در خطابه دینی معاصر

فاطمه احمدی*

چکیده

این مقاله به بررسی نقش سنت نبوی و خطابه دینی در مواجهه با بحران‌های زیست‌محیطی می‌پردازد. با الهام از رویکرد «الهیات عملی» و تحلیل آثار پل بالارد و گروه Earth Bible، نشان داده می‌شود که کاربری متون مقدس می‌تواند اخلاق زیست‌محیطی را در خطابه‌های دینی ادغام کند. خطابه دینی، اگر با زبان تمثیلی و واژگان برانگیزاننده همراه باشد، نه تنها جنبه‌های معرفتی وحی را بازنمایی می‌کند، بلکه به کنشگری نبوی بدل می‌شود؛ کنشگری‌ای که با اعتراض، گریستن و استغفار در برابر استعمار طبیعت و نابرابری اقلیمی، صدای مسئولیت و همدلی را در جهان امروز زنده می‌سازد.

کلیدواژه‌ها: نبوت، خطابه، الهیات عملی، بحران زیست‌محیطی، شر ساختاری، زن‌محوری الهیاتی.

۱. مقدمه

در دوران همه‌گیری کرونا، شعار «همه با هم هستیم» بارها شنیده شد، اما واقعیت آن است که تأثیر بحران‌ها بر همه یکسان نیست. در بحران اقلیمی نیز گفته می‌شود «همه بخشی از مشکل و بخشی از راه‌حل هستیم»، درحالی‌که برخی ملت‌ها و گروه‌ها سهم بیشتری در ایجاد این بحران داشته‌اند و باید با بی‌عدالتی ناشی از آن مواجه شوند. نویسنده با موضوع

* عضو هیئت علمی گروه آموزشی فلسفه و کلام اسلامی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران، ahmadi.f@lu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۴/۱۴، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۶/۱۲

اعتراف و توبه سخن می‌گوید و یادآور می‌شود که برخی مسیحیان تغییرات اقلیمی را «اخبار جعلی» می‌پندارند، درحالی‌که پرسش لین وایت همچنان مطرح است که آیا مسیحیت انسان‌محورترین دین تاریخ است؟ (White, 1967: 41). کریستین اسمیت در ۱۹۹۲ موعظه را گریستن، اعتراف و مقاومت در برابر شر ساختاری دانست، اما بی‌عدالتی زیست‌محیطی در فهرست او نبود (Smith, 1992: 98). جان کاب نیز همان سال هشدار داد که گفتمان الهیاتی مسیحی گویی هیچ بحران زیست‌محیطی وجود ندارد (Cobb, 1992: 87). این غفلت حتی در آثار متأخر مانند *The Wiley Blackwell Companion to Practical Theology* نیز ادامه یافت که مسائل اجتماعی را برشمرده اما محیط زیست را نادیده گرفت (Miller-McLemore, 2014: 55). این کم‌توجهی سبب بازتولید روابط استعماری میان انسان‌ها و جدایی بیشتر آنان از طبیعت شده است.

مقاله حاضر نقش خطابه را در مواجهه با بحران زیست‌محیطی با تکیه بر کارهای پل بالارد و تیم Earth Bible بررسی می‌کند و نشان می‌دهد که چگونه کتاب مقدس می‌تواند منبعی برای الهیات عملی باشد. در این میان، توجه به تقاطع ستم‌ها ضروری است؛ الهی‌دانان اکوفمینیست نشان داده‌اند که پیوند پدرسالاری و انسان‌محوری، زنان و طبیعت را همزمان به حاشیه رانده و رنج مضاعف ایجاد کرده است (McFague, 1993: 44; Gebara, 1999: 132; Eaton, 2005: 87; Grey, 2004: 6; Kim-Cragg, 2018: 66). با وجود آتش‌سوزی‌ها، سیل‌ها و خشکسالی‌ها، هنوز دشوار است که بحران زیست‌محیطی در موعظه‌های مسیحی به‌عنوان مسئله‌ای مرکزی مطرح شود. این مشکل تنها به مسیحیان محدود نیست؛ نویسنده *Eco Bible* نیز یادآور شده است که در جوامع یهودی، آموزش و موعظه کتاب مقدس غالباً بدون توجه به بحران زیست‌محیطی انجام می‌شود. از همین رو، ضرورت دارد که خطابه با زبان برانگیزاننده و تخیل‌انگیز، بحران زیست‌محیطی را آشکار سازد. نمونه بارز آن نام‌گذاری فرکینگ به‌عنوان «تجاوز زیست‌محیطی» توسط فیلسوف وندی لین لی است که نشان می‌دهد چگونه صنعت نفت و معدن، سرمایه‌داری، استعمار و نگاه جنسیت‌زده به طبیعت در یک نقطه تلاقی می‌کنند (Lee, 2011: 65).

۲. دلایل بهره‌گیری از کتاب مقدس در خطابه‌های دینی پیرامون بحران‌های زیست‌محیطی

در این نوشتار سه دلیل برای ضرورت بهره‌گیری از کتاب مقدس در خطابه‌های دینی

پیرامون بحران‌های زیست‌محیطی بیان می‌شود:

۱. نخست آنکه با وجود جایگاه محوری کتاب مقدس در جوامع مسیحی و دیگر ادیان ابراهیمی، در الهیات عملی معاصر توجه به آن ضعیف است (Ballard, 2011: 12). در مقابل، برخی واعظان منکر تغییرات اقلیمی، همچون جان مک‌آرتور، از کتاب مقدس برای توجیه انکار خود بهره می‌گیرند و حتی زمین را «سیاره‌ای مصرفی» معرفی می‌کنند (MacArthur, 2013: 22). این امر نشان می‌دهد که مفسران دینی باید با رویکردی نقادانه و فراتر از قرائت لفظی به تبیین آموزه‌های کتاب مقدس بپردازند، زیرا سطح فهم کتاب مقدس در میان بسیاری از مسیحیان پایین است؛ موضوعی که فارلی پیش‌تر در دهه ۱۹۸۰ بدان اشاره کرده بود (Farley, 1983: 76; Farley, 1988: 87). همچنین پژوهش‌های جدید نشان می‌دهد که مسیحیان در تفسیر کتاب مقدس نیازمند راهنمایی‌اند (Goff, et al., 2014: 87; Beavis and Kim-Cragg, 2017: 11).

۲. دلیل دوم آن است که کتاب مقدس می‌تواند استدلال‌های نیرومندی برای توقف تخریب محیط زیست عرضه کند. با تأثیر هرمنوتیک، به‌ویژه آثار پل ریکور، توجه مطالعات کتاب مقدس از «پشت متن» به «پیش روی متن» تغییر یافت و اهمیت بافت و شرایط زیست‌انسان در تفسیر برجسته شد (Fulkerson, 2007: 58). از این منظر، بحران زیست‌محیطی نیازمند آن است که الهیات عملی کتاب مقدس را در پیوند با شرایط عینی و رنج‌های ناشی از بی‌عدالتی‌های اکولوژیک تفسیر کند.

۳. سومین دلیل به قدرت کتاب مقدس در پرورش خیال و آینده‌نگری مربوط است. این متن کهن حکمت گذشتگان در ایمان، پایداری و آزمون‌های آنان را ثبت کرده است و گذشته را با حال و آینده پیوند می‌دهد. تفسیر کتاب مقدس نیازمند نیروی تخیل است و خود کتاب مقدس نیز تخیل را پرورش می‌دهد (Benny Liew, 2008: 99; Kim-Cragg, 2021: 6). برای مواجهه پایدار با بحران‌های امروز باید آینده را حاضر انگاشت و صدای نسل‌های آینده را شنید.

۳. کاربرست کتاب مقدس: رویکردی روش‌شناختی در الهیات عملی

پل بالارد در پژوهش مشترک خود با هولمز تحت عنوان «کتاب مقدس در عمل شبانی» (Ballard and Holmes, 2006: 87) چهار شیوه برای بهره‌گیری از کتاب مقدس در الهیات

عملی معرفی می‌کند:

۱. کتاب مقدس به مثابه منبع؛
 ۲. کتاب مقدس در عبادت و معنویت؛
 ۳. کتاب مقدس به مثابه حکمت برای تأمل الهیاتی؛
 ۴. کتاب مقدس به عنوان موضوع پژوهش تجربی (Ballard, 2011: 165-171).
- در نگاه نخست، کتاب مقدس منبعی زنده است که چارچوبی هنجاری برای الهیات عملی و مشاوره شبانی فراهم می‌آورد و امکان تحلیل بافت‌های اجتماعی و اقتصادی گذشته و حال را می‌دهد؛ رویکردی که الهیات‌رهایی‌بخش نیز بدان توجه دارد. در شیوه دوم، کتاب مقدس در بستر عبادت جمعی و آیین‌های دینی، حضوری پررنگ دارد و در موعظه، سرود و دعا به طور مستقیم به کار گرفته می‌شود و بدین سان با مطالعات جماعتی و الهیات عبادی پیوند می‌خورد.
- شیوه سوم، هرمنوتیکی است و خواننده را در تشخیص کار خدا در متن و امروز یاری می‌دهد و با مدل «کنش مارپیچی» در تأمل الهیاتی هماهنگ است؛ مدلی که از واقعیت کنونی آغاز کرده، به تحلیل انتقادی می‌رسد و سپس به عمل منتهی می‌شود.
- شیوه چهارم، کتاب مقدس را موضوع پژوهش الهیات عملی می‌داند و پرسش‌هایی درباره نحوه دریافت متن در کلیسا، کاربرد آن در آموزش و تربیت ایمانی، شیوه فهم عوام و روحانیون، و تصویر یا تحریف آن در فرهنگ عامه و رسانه‌ها مطرح می‌کند.
- با این حال، برای مواجهه با بحران‌های زیست‌محیطی، نیازمند تلاش‌های جدی‌تر هستیم. یکی از این تلاش‌ها پروژه «کتاب مقدس زمین» است که نخست در آدلاید استرالیا آغاز شد و سپس با همکاری پژوهشگران جهانی گسترش یافت. این گروه شش اصل عدالت زیست‌محیطی را برای خوانش کتاب مقدس پیشنهاد کرده‌اند:
۱. زمین ارزش ذاتی دارد؛
 ۲. همه حیات به هم پیوسته است؛
 ۳. زمین دارای صداست؛
 ۴. زمین دارای غایت است؛
 ۵. زمین و انسان در سرپرستی مشترک خانه مسئولیت دارند؛
 ۶. زمین عامل مقاومت و بقاست (The Earth Bible Team, 2000: 93).

این اصول با هرمنوتیک «ظن و بازیابی» به خواننده هشدار می‌دهند که کتاب مقدس از سوی مردان صاحب‌امتیاز نوشته شده و تفسیر آن نیازمند بازیابی صدای جامعه زمین است که سرکوب یا پنهان شده است.

در این پژوهش، یک خطابه خاص با بهره‌گیری از چهار شیوه بالارد و اصول شش‌گانه تیم کتاب مقدس زمین تحلیل می‌شود تا نشان دهد چگونه می‌توان از کتاب مقدس در خطابه دینی به عنوان روشی در الهیات عملی برای مواجهه با بحران‌های زیست‌محیطی بهره گرفت و راهی برای عمل گشود، هرچند همه شیوه‌ها و اصول به‌طور کامل در این تحلیل بازتاب نیافته‌اند.

۴. خطابه به‌مثابه نمونه‌ای از کاربرست کتاب مقدس در مواجهه با بحران‌های زیست‌محیطی

این خطابه با عنوان «خدای هرس‌کننده» بر اساس آیات انجیل یوحنا (Anderson, 2012: John 15:1-2) شکل گرفته است که در آن خداوند به‌مثابه باغبان و عیسی به‌عنوان تاک حقیقی معرفی می‌شوند و انسان‌ها شاخه‌های آن‌اند؛ شاخه‌های بی‌ثمر بریده می‌شوند و شاخه‌های بارور هرس می‌گردند تا میوه بیشتری دهند. نویسنده با ذکر تجربه‌های شخصی از دیدار با باغبانان و تاکستان‌ها در تورنتو و سپس ساسکاتون، مفهوم هرس را به‌عنوان درسی از زندگی و طبیعت توضیح می‌دهد. در سنت یهودی-مسیحی، تاکستان‌ها برای شاگردان عیسی و جامعه نخستین مسیحیان آشنا بودند و آنان می‌دانستند که شاخه‌های بی‌ثمر انرژی تاک را می‌گیرند و باید بریده شوند تا حیات تاک تازه شود. هرس در ظاهر سخت و حتی بی‌رحمانه می‌نماید، اما در حقیقت نیروی تازه‌ای به درخت می‌بخشد. این معنا به زندگی انسانی نیز تعمیم داده می‌شود؛ بحران‌ها ما را وادار می‌کنند شاخه‌های زائد را از زندگی فردی و جمعی خود حذف کنیم و به ضروریات بازگردیم. نمونه روشن آن همه‌گیری کروناست که بسیاری از جنبه‌های زندگی را به حداقل رساند و درعین حال شاخه‌های بیمار جامعه را آشکار ساخت: فقر، نژادپرستی، تبعیض جنسیتی، سنی و جسمانی، خطرات زیست‌محیطی و خشونت. اینها همان شاخه‌های انسان‌محور و فرهنگ‌های ناسالم‌اند که باید هرس شوند تا حیات اجتماعی و زیست‌محیطی بارور گردد.

این خطابه با عنوان «خدای هرس‌کننده» بر محور انجیل یوحنا (Anderson, 2012: John

2-15) شکل گرفته و نشان می‌دهد که بحران‌ها همچون همه‌گیری کرونا یا مهاجرت، انسان را وادار به هرس شاخه‌های بی‌ثمر زندگی می‌کنند تا حیات تازه‌ای پدید آید. نویسنده با اشاره به تجربه‌های شخصی و نیز پروژه جمع‌آوری خطابه‌های صد ساله کلیسای متحد کانادا، یادآور می‌شود که گذشته و خطابه‌های پیشین سرشار از بینش و شجاعت بوده‌اند و امروز نیز می‌توانند الهام‌بخش باشند. نمونه‌ای برجسته، خطابه افتتاحیه اسقف سانگ چول لی در سال ۱۹۶۹ است که مهاجران تازه‌وارد را به دل‌کندن از گذشته و پذیرش زندگی نو فراخواند؛ او هرس را کاری دردناک اما ضروری دانست که به پاکی و تجدید حیات می‌انجامد. واژه یونانی «کاتایرو» به معنای پاک‌سازی و زدودن عناصر بی‌ثمر است و خداوند به‌عنوان باغبان الهی با اقدام قاطع شاخه‌های زائد را می‌برد تا میوه تازه برآید. این معنا امروز بیش از هر زمان در مواجهه با بحران‌های زیست‌محیطی اهمیت دارد. گزارش سازمان ملل در ۲۰۲۱ هشدار داد و خداوند ما را به تصمیم‌های قاطع برای کاهش مصرف انرژی، حذف ضایعات، کاهش استفاده از خودرو و خانه‌های پرمصرف فرا می‌خواند. مارک کارنی نیز سه بحران «کرونا، اعتبار و اقلیم» را معرفی کرد و یادآور شد که ارزش‌های بازاری باید جای خود را به ارزش‌های اجتماعی و الهی دهند (Carney, 2021).

راهکارهای عملی برای هرس زندگی در برابر بحران اقلیمی به‌صورت یک «هفته معنوی» پیشنهاد شده است:

- دوشنبه برای مراقبه و اندیشیدن به زمین؛
- سه‌شنبه برای خاموش کردن ماشین‌ها و چراغ‌ها؛
- چهارشنبه برای زندگی بی‌زباله؛
- پنج‌شنبه برای صرفه‌جویی و قناعت؛
- جمعه برای آینده با الهام از جنبش جوانان گرتا تونبرگ؛
- شنبه برای سبت و آرامش که هم برای انسان و هم برای زمین سودمند است؛
- یکشنبه برای مشارکت و همیاری در جماعت ایمانی.

اصل راهنما در همه این اعمال، بریدن شاخه‌های یأس و بی‌تفاوتی و پرورش شاخه‌های امید و تجدید است. در پایان، نویسنده یادآور می‌شود که باغبان حقیقی خداست و اگر انسان سهم خود را ادا کند، خداوند حیات تازه می‌بخشد؛ نه تنها گلدان‌های خشکیده، بلکه رؤیاهای مرده، روابط ازدست‌رفته و حتی جهانی در حال مرگ می‌توانند دوباره زنده شوند.

۵. تحلیل انتقادی خطابه «خدای هرس‌کننده»

این خطابه جماعت را به شناخت خداوند به‌مثابه «خدای هرس‌کننده» فرا می‌خواند و نگاه آنان را به بحران‌های زیست‌محیطی معطوف می‌سازد. هرچند تصویر خدا به‌عنوان پدر همچنان انسان‌محور و مردسالارانه است و نیازمند هرمنوتیک شک و بازخوانی است (Habel, 2000: 39)، اما در عیسی به‌عنوان تاک حقیقی، جامعه‌ای از درهم‌تنیدگی و همبستگی تجلی می‌یابد که با اصل دوم تیم کتاب مقدس زمین هماهنگ است. تمرکز خطابه بر فعل «هرس کردن» در یوحنا ۱۵:۲ است که به‌مثابه منبعی برای الهیات عملی در مواجهه با بحران‌های زیست‌محیطی عمل می‌کند و با نخستین شیوه بالارد در کاربست کتاب مقدس هم‌خوانی دارد (Ballard, 2011:76). این فعل فعال، انسان را به کنشی پرهزینه و آسیب‌پذیر فرا می‌خواند و معنای یونانی «کاتایرو» یعنی پاک‌سازی و تطهیر را در متن بحران کرونا و ضرورت اقدام عینی باز می‌نماید. بدین‌سان خطابه با بهره‌گیری از متن کهن، به زمینه معاصر پیوند می‌خورد و سومین شیوه بالارد را به‌کار می‌گیرد.

موعظه در بستر عبادت، معنویت جماعت و واعظ را تقویت می‌کند و نمونه‌ای روشن از دومین شیوه بالارد است. این خطابه در فصل آفرینش ایراد شد و جماعت را به مواجهه عمیق با طبیعت فراخواند، درحالی‌که گزارش سازمان ملل و کنفرانس COP26 در جریان بود. مطابق اصل سوم تیم کتاب مقدس زمین، کتاب مقدس صدای آفرینش را به گوش ما می‌رساند (Habel, 2000: 46-48) و ما را از قرائت‌های سلطه‌گرانه که زبان زمین را خاموش می‌کنند باز می‌دارد. اصل چهارم نیز یادآور می‌شود که زمین غایتی دارد و آن حفظ حیات در تنوع و زیبایی است.

تمثیل باغبان اعظم و تاک حقیقی در انجیل یوحنا، جماعت را به تصور عیسی در قالبی غیرانسان‌محور و غیرمردسالارانه دعوت می‌کند و آگاهی اکولوژیک و نگاه‌های وابستگی متقابل را تقویت می‌نماید. این همان دستور کار الهیات عملی است که بانی میلر-مکلمور از تغییر استعاره «سند انسانی زنده» به «شبکه انسانی زنده» سخن گفت (Miller-McLemore, 1993:43)، هرچند بعدها اذعان کرد که حضور جهان غیرانسانی در این تغییر نادیده گرفته شده است (Miller-McLemore, 2020: 76). خطابه نشان می‌دهد که خدا، انسان و غیرانسان در پیوندی ناگسستنی برای مواجهه با بحران‌های زیست‌محیطی قرار دارند.

این خطابه با حالت اعترافی، ما را به مواجهه با حرص انسانی و اعتراف به بهره‌کشی از

طبیعت فرا می‌خواند و اولویت‌ها را به‌سوی عمل قاطع در هرس زندگی جهت غایت زمین باز می‌گرداند. خطابه با تجربه شخصی واعظ، عاملیت ذاتی زمین را غیرمستقیم منتقل می‌کند و درعین حال بر موضعی متقابل میان انسان، آفرینش و خالق تأکید دارد.

این خطابه اراده خدا را برای ترمیم رابطه شکسته میان آفرینش غیرانسانی و انسان‌ها اعلام می‌کند، هرچند این ترمیم نیازمند هرس، بازآرایی دشوار و شیوه‌ای نوین از زندگی است. خطابه جماعت را به اعمال عینی و قابل مدیریت دعوت می‌کند و اصل پنجم تیم کتاب مقدس زمین یعنی سرپرستی مشترک را برجسته می‌سازد. پیروی از خدای هرس‌کننده مستلزم توبه است؛ توبه‌ای که صداقت، آسیب‌پذیری و شجاعت می‌طلبد و کاری دشوار است. در این مسیر باید از حکمت گذشتگان ایمان‌یاری جست، زیرا آنان پیش‌تر راه اعتراف و توبه را پیموده‌اند. اعتراف به‌مثابه بخشی از توبه شامل نام بردن از خطاها و بهره‌گیری از حکمت گذشتگان تحت هدایت روح‌القدس است تا بازگشتی به خدا و زمین به‌عنوان سرچشمه حیات حاصل شود.

جان هالبرت نشان می‌دهد که کتاب مکاشفه وحشت هیولای اقتصادی و اجتماعی امپراتوری روم را آشکار می‌سازد و می‌تواند ما را به توبه از همدستی با امپراتوری‌های مشابه در قرن بیست‌ویکم فراخواند (Holbert, 2011: 86). همین نکته در انجیل یوحنا نیز مطرح است، زیرا نویسنده یا جماعت یوحنا هر دو متن را نگاشته‌اند. نویسنده این متون را برای ما ننوشته، اما ما آن را «شنیده» و به جماعت خود «بازگو» می‌کنیم (Craddock, 2002: 64). این شنیدن و گفتن همان معنای اعلام انجیل در عصر بحران‌های زیست‌محیطی است؛ شهادتی عمومی برای افشای گناه و دعوت به عمل. اعتراف و توبه در این معنا نه آموزه‌ای، بلکه کنشی است. یوحنا در مکاشفه خطابه‌ای ایراد کرد که چهره زشت امپراتوری روم را آشکار ساخت. و شنوندگان را به تصور پایان نظام اقتصادی امپراتوری فراخواند. امروز نیز وظیفه ماست که این خطابه را بازگو کنیم و امپراتوری‌های معاصر را که اکوسیستم زمین را تهدید می‌کنند، افشا نماییم (Keller, 2005: 2).

۶. نتیجه‌گیری

این مقاله کوشیده است نشان دهد که چگونه کاربست کتاب مقدس به‌عنوان روشی در الهیات عملی، با بهره‌گیری از چهار شیوه بالارد و شش اصل عدالت زیست‌محیطی تیم

کتاب مقدس زمین، می‌تواند در خطابه‌های دینی برای مواجهه با بحران‌های زیست‌محیطی مؤثر واقع شود. اما برای رسیدن به جمع‌بندی تحلیلی و مفصل، لازم است ابعاد گوناگون این رویکرد را باز کنیم و پیامدهای آن را در سطح نظری، عملی، اجتماعی و معنوی بررسی نماییم.

نخست باید یادآور شد که کتاب مقدس در سنت‌های ابراهیمی همواره منبعی زنده و پویا بوده است. این متن نه تنها روایت‌های تاریخی و دینی را منتقل می‌کند، بلکه به‌مثابه آینه‌ای است که انسان می‌تواند در آن وضعیت خود را ببیند و با آن به گفت‌وگو بنشیند. بالارد با معرفی چهار شیوه کاربست کتاب مقدس منبع، عبادت و معنویت، حکمت برای تأمل الهیاتی، و موضوع پژوهش تجربی- در واقع راهی را گشود تا کتاب مقدس از حالت صرفاً متنی تاریخی خارج شود و به ابزار عملی برای مواجهه با مسائل معاصر بدل گردد. بحران زیست‌محیطی یکی از بزرگ‌ترین چالش‌های عصر حاضر است و طبیعی است که الهیات عملی باید بتواند با اتکا به کتاب مقدس، پاسخ‌هایی برای آن بیابد.

ازسوی دیگر، تیم کتاب مقدس زمین با شش اصل عدالت زیست‌محیطی خود، افق تازه‌ای را در تفسیر کتاب مقدس گشود. این اصول -ارزش ذاتی زمین، پیوستگی حیات، صدای زمین، غایت زمین، سرپرستی مشترک، و مقاومت زمین- در واقع بازخوانی‌ای است از متن مقدس با نگاه به طبیعت به‌عنوان موجودی زنده و صاحب عاملیت. این نگاه، انسان‌محوری را به چالش می‌کشد و ما را به‌سوی الهیاتی زمین‌محور سوق می‌دهد. در این چارچوب، خطابه دینی نه تنها باید به نیازهای روحی و معنوی انسان پاسخ دهد، بلکه باید صدای زمین را نیز بازتاب دهد و جماعت را به مسئولیت مشترک در قبال آفرینش فراخواند. خطابه دینی در این میان نقشی کلیدی دارد. خطابه نه تنها انتقال آموزه است، بلکه کنشی اجتماعی و معنوی است که می‌تواند جماعت را به حرکت وادارد. هنگامی که واعظ با اتکا به کتاب مقدس، گناهان انسان در بهره‌کشی از طبیعت را آشکار می‌سازد، در حقیقت عمل «اعتراف» را به صحنه می‌آورد. اعتراف در سنت دینی همواره مقدمه‌ای برای توبه بوده است. توبه نیز به‌معنای بازگشت به خدا و بازآرایی زندگی است. در زمینه بحران زیست‌محیطی، اعتراف یعنی اذعان به خطاهای انسانی در تخریب زمین، و توبه یعنی تغییر سبک زندگی، کاهش مصرف، و پذیرش مسئولیت در قبال زمین. این همان چیزی است که خطابه دینی می‌تواند به جماعت بیاموزد: بازگشت به خدا از طریق بازگشت به زمین.

از منظر تحلیلی، این رویکرد چند پیامد مهم دارد:

۱. پیامد معرفتی: کاربرست کتاب مقدس با اصول عدالت زیست‌محیطی، فهم ما از متن مقدس را دگرگون می‌کند. دیگر کتاب مقدس صرفاً روایت انسان‌ها نیست، بلکه صدای زمین نیز در آن شنیده می‌شود. این نگاه، هرمنوتیک تازه‌ای می‌آفریند که در آن طبیعت به‌عنوان سوژه تفسیر حضور دارد.
 ۲. پیامد معنوی: خطابه دینی با تأکید بر خداوند به‌مثابه باغبان و هرس‌کننده، جماعت را به تجربه‌ای معنوی دعوت می‌کند که در آن پاک‌سازی و تطهیر نه تنها در سطح فردی بلکه در سطح اجتماعی و زیست‌محیطی رخ می‌دهد. این تجربه معنوی می‌تواند روحیه امید و بازسازی را در میان مؤمنان تقویت کند.
 ۳. پیامد اجتماعی: هنگامی که جماعت از طریق خطابه به مسئولیت زیست‌محیطی فراخوانده می‌شود، این دعوت می‌تواند به کنش‌های جمعی منجر شود: کاهش مصرف انرژی، مدیریت پسماند، حمایت از سیاست‌های زیست‌محیطی، و مشارکت در جنبش‌های اجتماعی. بدین‌سان خطابه دینی پلی می‌شود میان ایمان و عمل اجتماعی.
 ۴. پیامد الهیاتی: این رویکرد الهیات عملی را از انسان‌محوری صرف خارج می‌کند و آن را به‌سوی الهیاتی زمین‌محور سوق می‌دهد. در این نگاه، خداوند نه تنها خالق انسان بلکه خالق و باغبان کل آفرینش است. رابطه انسان با خداوند تنها از طریق عبادت فردی تعریف نمی‌شود، بلکه از طریق مسئولیت در قبال زمین نیز معنا می‌یابد.
- از منظر اسلامی نیز این رویکرد قابل تأمل است. قرآن کریم بارها به مفهوم «فساد فی الارض» اشاره کرده و انسان را از تخریب زمین برحذر داشته است. همچنین مفهوم «امانت» در قرآن نشان می‌دهد که انسان مسئول حفظ زمین و طبیعت است؛ بنابراین، کاربرست کتاب مقدس در سنت مسیحی برای مواجهه با بحران زیست‌محیطی می‌تواند با آموزه‌های اسلامی نیز هم‌افق باشد و زمینه‌ای برای گفت‌وگوی بین‌دینی فراهم آورد.
- نکته مهم دیگر، پیوند میان گذشته و آینده است. همان‌گونه که مقاله اشاره کرد، خطابه‌های گذشته می‌توانند الهام‌بخش امروز باشند. اعتراف و توبه نه تنها به‌معنای بازگشت به خدا است، بلکه به‌معنای یادگیری از گذشتگان و بهره‌گیری از حکمت آنان است. این نگاه تاریخی می‌تواند ما را یاری دهد تا در مواجهه با بحران‌های امروز، احساس تنهایی نکنیم و بدانیم که پیشینیان نیز با بحران‌های مشابه دست‌وپنجه نرم کرده‌اند.
- درنهایت، باید گفت که خطابه دینی با کاربرست کتاب مقدس و اصول عدالت زیست‌محیطی، می‌تواند به نیرویی تحول‌آفرین بدل شود. این خطابه نه تنها جماعت را به

اعتراف و توبه فرا می‌خواند، بلکه آنان را به کنش اجتماعی و زیست‌محیطی دعوت می‌کند. این خطابه می‌تواند پلی باشد میان ایمان و عمل، میان خدا و زمین، میان گذشته و آینده. از این رو، نتیجه‌گیری اصلی مقاله آن است که کتاب مقدس به‌عنوان منبعی زنده و پویا، می‌تواند در خطابه‌های دینی برای مواجهه با بحران‌های زیست‌محیطی به‌کار گرفته شود. این کار بست نه تنها فهم ما از متن مقدس را دگرگون می‌کند، بلکه ایمان ما را به کنش اجتماعی و زیست‌محیطی پیوند می‌زند. در این نگاه، خداوند باغبان اعظم است که شاخه‌های بی‌ثمر را می‌برد تا حیات تازه‌ای بروید؛ و انسان نیز باید با پذیرش مسئولیت، در این کار هرس و بازسازی مشارکت کند.

بنابراین، الهیات عملی در عصر بحران‌های زیست‌محیطی باید به‌سوی الهیاتی زمین‌محور حرکت کند؛ الهیاتی که در آن کتاب مقدس نه تنها صدای انسان بلکه صدای زمین را نیز بازتاب می‌دهد؛ الهیاتی که در آن خطابه دینی نه تنها آموزه‌ای معنوی بلکه دعوتی به کنش اجتماعی است؛ و الهیاتی که در آن ایمان نه تنها رابطه‌ای فردی با خدا بلکه مسئولیتی جمعی در قبال زمین است. این همان راهی است که می‌تواند ما را از بحران‌های زیست‌محیطی عبور دهد و به‌سوی آینده‌ای پایدار و امیدبخش رهنمون سازد.

منابع

- Anderson, W. (2012). *The Gospel of John: The Word Became Flesh*, Liguori Publications.
- Ballard, Paul. 2011. "The Use of Scripture", in: *The Wiley Blackwell Companion to Practical Theology*, ed. by: Bonnie J. Miller-McLemore, vol. 63, pp. 163–72, Hoboken: Blackwell Publishing Limited.
- Ballard, P.; & Holmes, S. (Eds.) (2006). *The Bible in Pastoral Practice: Readings in the Place and Function of Scripture in the Church*, Grand Rapids: Eerdmans.
- Beavis, M. A.; & Kim-Cragg, H. (2017). *What does the Bible Say? A Critical Conversation with Popular Culture in a Biblically Literate World*, Eugene: Cascade.
- Benny Liew, T. S. (2008). *What is Asian American Biblical Hermeneutics? Reading the New Testament*, Honolulu: University of Hawai'i Press.
- Carney, M. (2021). *Values: Building a Better World for All*, New York: Public Affair.
- Cobb, J. (1992). "Postmodern Christianity and Eco-Justice", in: *After nature's revolt: Eco-justice and theology*, ed. by: D. T. Hessel, Minneapolis: Augsburg.
- Craddock, F. (2002). *Overhearing the Gospel*, Rev. and expanded ed., St. Louis: Chalice.
- Eaton, H. (2000). "Ecofeminist Contributions to an Ecojustice Hermeneutics", in: *Readings from the perspective of Earth*, ed. by: N. C. Habel, Sheffield: Sheffield Academic Press.

- Eaton, H. (2005). *Introducing Ecofeminist Theologies*, New York: Bloomsbury.
- Farley, E. (1983). *Theologia: The Fragmentation and Unity of Theological Education*, Minneapolis: Augsburg.
- Farley, E. (1988). *The Fragility of Knowledge: Theological Education in the Church and University*, Minneapolis: Fortress.
- Fulkerson, M. M. (2007). *The Place of Redemption: Theology for a Worldly Church*, Oxford: Oxford University Press.
- Gebara, I. (1999). *Longing for Running Water: Ecofeminism and Liberation*, Minneapolis: Fortress.
- Goff, P.; Farnsley, A.; & Thuesen, P. (2014). *The Bible in American Life: A national Study by the Center for the Study of Religion and American Culture*, Indianapolis: Indianapolis University-Purdue University.
- Grey, M. (2004). *Sacred Longings: The Ecological Spirit and Global*, London: SCM.
- Habel, N. C. (Ed.). (2000). *Readings from the perspective of Earth*, Sheffield: Sheffield Academic Press.
- Holbert, J. C. (2011). *Preaching Creation: The Environment and the Pulpit*, Eugene: Cascade.
- Keller, C. (2005). *Apocalypse Now and Then: A Feminist Guide to the end of the World*, Minneapolis: Fortress.
- Kim-Cragg, H. (2018). *Interdependence: A Postcolonial Feminist Practical Theology*, Eugene: Pickwick.
- Kim-Cragg, H. (2021). *Postcolonial Preaching: Creating a Ripple Effect*, Lanham: Lexington.
- Lee, Wendy Lynn (2011). *Fracking Is a Variety of Environmental Rape Abetted by the Law: Governor Corbett's Pennsylvania*, Inc. Raging Chicken Press. December 15.
- MacArthur, J. (2013). *Study Bible*, Nashville: Thomson Nelson.
- McFague, S. (1993). *The Body of God: An Ecological Theology*, Minneapolis: Augsburg Fortress.
- Miller-McLemore, B. (1993). "The Human Web: Reflections on the State of Pastoral Theology", *Christian Century*, vol. 3, pp. 366-369.
- Miller-McLemore, B. (2014). *The Wiley Blackwell Companion to Practical Theology*, Chichester: Blackwell.
- Miller-McLemore, B. (2020). "Trees and the 'Unthought Known': The Wisdom of the Nonhuman (or do Humans 'have Shit for Brains'?)", *Pastoral Psychology*, vol. 69, pp. 423-443.
- Mith, C. (1992). *Preaching as Weeping, Confessing, and Resistance: Radical Responses to Radical Evil*, Louisville: Westminster John Knox.
- The Earth Bible Team (2000). "Guiding Ecojustice Principles", in: *Readings from the perspective of Earth*, ed. by: N. C. Habel, Sheffield: Sheffield Academic Press.
- White, L. Jr. (1967). "The Historical Roots of Our Ecological Crisis", *Science*, New Series, vol. 155, pp. 1203-1207.